

Plan for et trygt og godt psykososialt miljø i barnehagene i Iveland kommune

I Iveland kommune får alle barn og unge bli den beste utgaven av seg selv.

Innhold:

Hensikten med planen.....	4
---------------------------	---

DEFINISJONER OG LOVGRUNNLAG:

Definisjon av mobbing, krenkelser, psykososialt og anerkjennelse.....	4-5
Mål for barnehagene i Iveland kommune sitt psykososiale miljø.....	5
Barnehagenes verdigrunnlag.....	6
FNs konvensjon om barns rettigheter.....	7
Grunnloven § 104.....	8
Barnehageloven.....	8-10
Rammeplan for barnehagen.....	11-13

FOREBYGGENDE ARBEID:

Barns trygghet og trivsel, voksne sitt ansvar.....	13
Forebyggende arbeid for et trygt og psykososialt miljø i barnehagene.....	15-17
Ressursbank, tips og ideer i arbeidet med trygt og godt psykososialt miljø.....	18
Tips til litteratur.....	19

HANDLINGSDEL/AKTIVITETSPLIKT:

Plan for tiltak når barn ikke har et trygt og godt psykososialt miljø i barnehagene i Iveland kommune.....	20-22
Arbeidsflyt i saker der barn utsettes for krenkelser og mobbing.....	23
Når en får melding/ observerer at ansatte/ styrer krenker/ mobber barn.....	24
Klage på barnehagens oppfølging av meldinger/ observasjoner av barn som har et utrygt psykososialt miljø i barnehagene.....	25
Litteraturliste.....	26

Vedlegg:

Vedlegg 1: Lagring av planer med tiltak, observasjoner ol.....	27
Vedlegg 2: Barnesamtale, fra «Trygg i Fjell».....	28-29
Vedlegg 3: Problemløsning med barna, fra «Trygg i Fjell».....	30
Vedlegg 4: Refleksjonsspørsmål, fra Statsforvalteren.....	31
Vedlegg 5: Skjema som fylles ut når styrer mottar melding om/observerer at barn har et utrygt psykososialt miljø i barnehagen.....	32
Vedlegg 6: Plan for tiltak dersom barn ikke har et trygt og godt psykososialt miljø i barnehagene i Iveland kommune.....	33
Vedlegg 7: Vurdering av barnas beste.....	34

Hensikten med planen

Hensikten med barnehagene plan for et trygt og godt psykososialt miljø er å gi ansatte, foresatte, politikere, lokalmiljø og andre oversikt over gjeldende regelverk og forbyggende arbeid for et trygt og godt psykososialt miljø i barnehagene. Planen inneholder også fremgangsmåter og beskrivelser av hva som skal iverksettes når en får meldinger eller observerer at barn opplever eller gjør seg erfaringer med et utrygt psykososialt miljø i barnehagene. Oppvekst i Iveland ses på som et helhetlig løp, der barns beste står i fokus. Og planen sees også i sammenheng med skolene i Iveland sin plan for et trygt og godt skolemiljø.

Definisjoner

Barnehagene i Iveland velger å definere mobbing slik det er beskrevet her:

«Mobbing av barn og unge er handlinger fra voksne og/eller barn og unge som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull deltaker i felleskapet og muligheten til medvirkning. (Lund, Helgeland, Kovac, Nome, Cameron & Godtfredsen, 2015, s. 45).

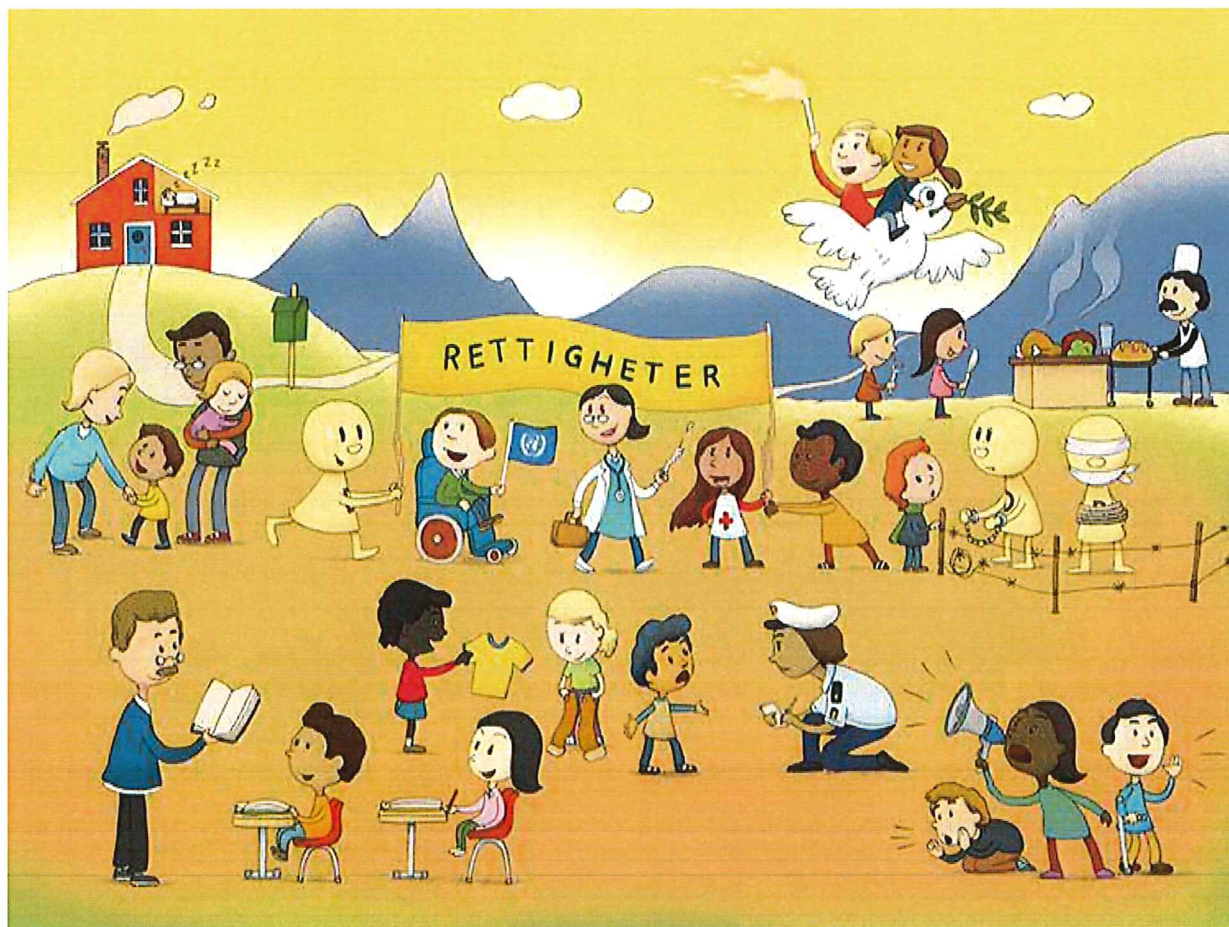
(Lund & Helgeland, 2020, s 19).

Lund og Helgeland mener at mobbing og krenkelser handler om det samme og kan brukes synonymt (Lund og Helgeland, 2020). Barnehagene i Iveland velger å jobbe etter samme oppfatning og tar alle observasjoner og tilbakemeldinger om barns mistrivsel, negative opplevelser ol. på alvor og skal raskt iverksette arbeid med å vurdere gode tiltak som skal endre barns vilkår, gi grunnlag for trivsel ol.

Psykososialt er en fellesbetegnelse på psykiske og sosiale forhold av betydning for helse og mental fungering. Sosiale forhold kan angå barns oppvekstsvilkår, hjemmeforhold, forhold på skolen, miljø på arbeidsplassen og så videre, mens psykiske forhold viser til personens måte å håndtere disse, kognitivt og emosjonelt. (<https://snl.no/psykososial>). I barnehagene i Iveland jobbes det aktivt i forhold til inkludering, der en ser på hele systemet rundt barna, hva kan evt. endres for at det skal oppnås inkludering i gruppen.

Anerkjennelse er en væremåte eller holdning og ikke en kommunikasjonsteknikk. Å forholde seg anerkjennende innebærer å kunne ta i bruk hele seg- både følelser og intellekt. Det er ikke snakk om ytre håndgrep eller teknikker, men noe som må komme innenfra. (Korsvold og Bae, 2011). (Lund og Helgeland, 2016). Anerkjennelse som grunnholdning betinger anerkjennelse

Danshagens : Iusland skal alltid ha et inkluderende miljø i alle etter gjeldende regelverk og

Barnehagenes verdigrunnlag

Barnehagene i Iveland er inkluderende og rause fellesskap, der alle er like mye verdt og har rett til å medvirke, prøve og feile. Vi er voksne som ser, hører og handler etter våre grunnleggende verdier. Verdigrunnlaget er styrende for hva vi legger vekt på i hverdagen. Personalet gir hverandre tilbakemeldinger og arbeider for å være innenfor denne rammen.

Verdigrunnlaget for barnehagene i Iveland

FNs konvensjon om barns rettigheter (kortversjon):

FNs barnekonvensjon er en internasjonal avtale og en del av norsk lov som gir barn og unge under 18. år et særskilt menneskerettighetsvern. Den gir barna de samme grunnleggende rettigheter, uansett hvem de er og hvor de bor.

§ 2 INGEN DISKRIMINERING

Konvensjonens rettigheter gjelder for alle barn uten forskjellsbehandling og uten hensyn til barnet og dets foreldres rase, farge, kjønn, språk, religion, opprinnelse, eiendom, funksjonshemming eller oppfatninger. Staten skal sørge for at ingen diskrimineres.

§3 TIL BARNETS BESTE

Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

§5 FORELDREANSVARET

Staten skal respektere de rettigheter og plikter foreldrene og andre foresatte har for å gi barnet veiledning og støtte slik at barnet skal kunne hevde konvensjonens rettigheter.

§6 RETT TIL LIV

Staten plikter så langt som mulig å sørge for at barn overlever og får utvikle seg.

§12 Å SI SIN MENING OG BLI HØRT

Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.

Grunnloven § 104

Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling.

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Barn har rett til vern om sin personlige integritet. Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for barnets utvikling, herunder sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie.

Barnehageloven

Fra 1. januar 2020 ble det iverksatt en endring i barnehageloven som er med på å styrke barns trygghet og sikkerhet.

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager gjøres følgende endringer:

§ 3 skal lyde: § 3 *Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste*

- Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og i saker som gjelder dem selv.
- Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet.
- Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. I alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, skal hva som er best for barnet, være et grunnleggende hensyn.

Kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø

§ 41 *Nulltoleranse og forebyggende arbeid*

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

§ 42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- a) hvilke problemer tiltakene skal løse
- b) hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c) når tiltakene skal gjennomføres
- d) hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e) når tiltakene skal evalueres.

§ 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Styrer er da ansvarlig for å undersøke og sette i gang de egnede tiltakene (Stette, 2020, s32).

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Rammeplanen for barnehagen

Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg og fremme danning

Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal barna få delta i beslutningsprosesser og utvikling av felles innhold. Barna skal støttes i å uttrykke synspunkter og skape mening i den verden de er en del av.

Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek og læring

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek - alene og sammen med andre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser.

Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov.

Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk

Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk, herunder tegnspråk. Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling.

Barns medvirkning

Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. barnehageloven § 1 og § 3, Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon art. 12 nr. 1. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen.

Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. Også de yngste barna og barn som kommuniserer på andre måter enn gjennom tale, har rett til å gi uttrykk for sine synspunkter på egne vilkår. Barnehagen må observere og følge opp alle barns ulike uttrykk og behov.

Barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet. Barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta.

Samarbeid mellom hjem og barnehage

På individnivå skal barnehagen legge til rette for at foreldrene og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring. Barnehagen skal begrunne sine vurderinger overfor foreldrene og ta hensyn til foreldrenes synspunkter. Samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet. Både foreldrene og personalet må forholde seg til at barnehagen har et samfunnsmandat og verdigrunnlag som det er barnehagens oppgave å forvalte. Barnehagen må tilstrebe at barnet ikke kommer i lojalitetskonflikt mellom hjemmet og barnehagen.

Mangfold og gjensidig respekt

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap. Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet.

Likestilling og likeverd

Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling.

Livsmestring og helse

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.

Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere

utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Barna skal ha mulighet til ro, hvile og avslapping i løpet av barnehagedagen.

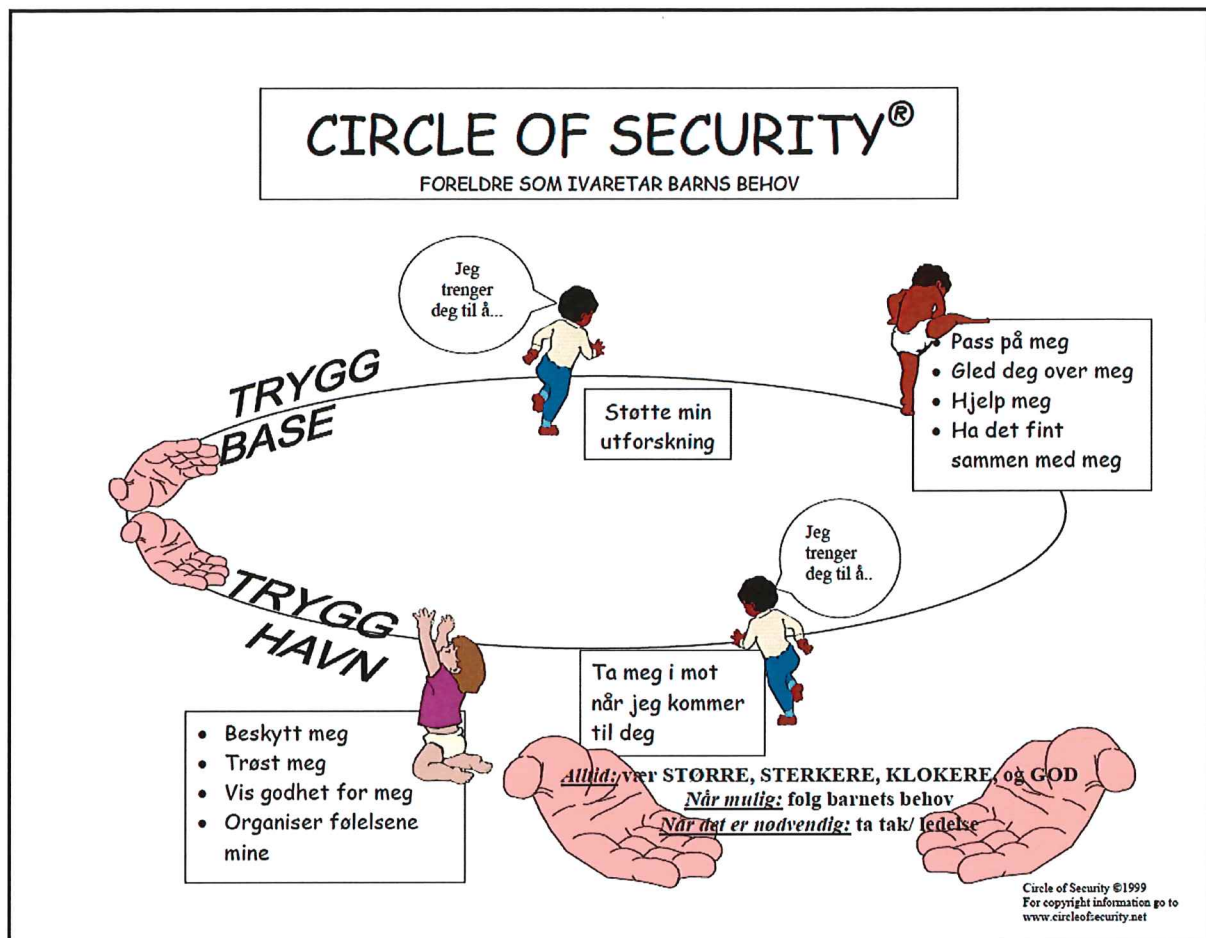
(Voksne for barn).

Barns trygghet og trivsel, voksne sitt ansvar

I følge Rammeplan for barnehagen skal personalet i barnehagen sørge for at alle barn opplever trygghet, tilhørighet og trivsel i barnehagen. I et godt psykososialt miljø i barnehagen får barna erfare samspill med andre og utvikle sin sosial kompetanse. De får utvikle seg i trygge omgivelser og får utfordringer som er tilpasset den enkelte. Personalet i barnehagen er sentrale i å aktivt delta i barnehagehverdagen, bygge relasjoner, inngå i samspill og støtte etableringen av kontakt/vennskapsbånd mellom barna. Når barn opplever å bli holdt utenfor fellesskapet eller opplever andre krenkende handlinger er det personalet sitt ansvar i barnehagen og få frem det enkeltes barn sin opplevelse. Barnehagen skal fremme positive handlinger og arbeide for at negative handlingsmønstre ikke får sette seg. Gjennom holdningsskapende arbeid og konkret handling i samarbeid med hjemmene skal personalet i barnehagen skape et trygt, inkluderende og stimulerende barnehagemiljø som forebygger krenkelser og mobbing.

(<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/>, 2018).

Ansatte i barnehagene i Iveland har fått opplæring i og jobber etter Circle of security.

Forebyggende arbeid for et trygt og godt psykososialt miljø i barnehagene

Barnehagene	Tiltak	Sjekkliste
Morgen	Barn og foreldre som kommer til barnehagen skal bli sett og tatt godt imot. Det skal være rom for å utveksle informasjon og beskjeder. Barn som har behov for det skal få hjelp til å etablere trygghet/ komme inn i lek.	
Opplegg/ aktiviteter	Alle avdelinger skal ha temaet følelser/ kroppen min jevnlig. Pinnsvin og kanin skal benyttes sammen med de yngste barna og Øistein blyant skal gjennomgås sammen med de eldste barna. Alle avdelinger skal følge og gjennomgå årshjulet til Stine Sofie barnehagepakke. Det skal være tilgjengelig litteratur på avdelingen om følelser, kropp og bilder/andre hjelpemidler slik at barna kan vise/ snakke om følelser. Alle avdelinger skal gjennomføre sansemotorikk ukentlig. Alle avdelinger har opplegg/ aktiviteter ukentlig som bidrar til å styrke barnas fysiske og psykiske helse.	
Utelek	En ansatt har alltid på seg gul vest og har ansvar for å observere, telle barna, hjelpe barn på do ol. Hver avdeling har ansvarsoversikt for dette. De ansatte fordeler så godt det lar seg gjøre på hele uteområdet. Det skal være tilstrekkelig ansatte tilstede i utetiden. Det bør foregå minst mulig møter i utetiden. Ansatte skal ta initiativ til felles leker som det er mulig for alle barn å kunne delta i. Barn som går/ leker mye alene skal tas kontakt med av ansatte og få hjelp til å inkluderes i lek. Ingen barn skal bli sendt ut før det er en voksen ute.	
Henting	Foreldre skal bli sett og tatt godt imot når de kommer for å hente. Foreldre skal få informasjon om hva barnet deres har vært med på i løpet av dagen.	

	Foreldre skal få informasjon dersom deres barn har utført eller vært utsatt for mobbing/ krenkende hendelser.	
Ansatte	Er tett på, gode rollemodeller for barna og har alltid fokus på hva som er barns beste. Bruker konfliktsituasjoner og rollespill for å kunne lære og vise barn hvordan deres ord og handlinger virker på andre og hvordan de kan løse uenigheter på en god måte. Kontakter barnehagens ressursteam og andre når de ser at barn strever og har utfordringer som ikke kan løses raskt med tiltak på avdelingen. Anerkjenner barns opplevelser og har forståelse for at barns sosiale liv er viktig for deres livskvalitet. Unngår å legge opp til situasjoner som kan føre til trengsel, lang ventetid og andre situasjoner som kan være med på øke risikoen for at det skjer krenkelser/ mobbing. Gjennomfører minst to barnesamtaler/ observasjoner med alle barna i løpet av året. Har fokus på at alle barna skal oppleve å være inkludert og føle tilhørighet til en større gruppe. Gir tilbud om minst to foreldresamtaler i løpet av året. Alle ansatte skal ha hatt opplæring i Circle of security. Avdelingene har gode og faste rutiner og regler som gjør at det er lett for barna å få en oversikt over sin hverdag i barnehagen. Avdelingene har hvilestund/ sovetid hver dag hvor barna får muligheten til å roe ned og slappe av. Støtter opp om barns utvikling av empati og selvfølelse. Gjennomfører og følger opp kartleggingsskjema (farger) av ansatte sine relasjoner til barna minst to ganger per årlig. Lager planer som har med innspill fra barna (observasjoner/ samtaler ol. med barna om hva de er opptatt av). Bekrefter barnas følelser, forklarer og utvider deres forståelse (cos). Deltar i barnas lek, veileder, er tilstedeværende og hjelper barna med å sette ord på det som skjer.	

	Observerer gruppedynamikken og eventuelle endringer i samspillsmønstrene.	
Språk/ lek	Avdelingene har hele året et fokus på opplegg og aktiviteter som kan styrke barnas språkutvikling (minst en daglig aktivitet/opplegg). Forslag: høytlesning, språkkasser, sang og musikk, rim og rytme. Alle barna får felles opplevelser og skal bli inkludert i lek, dette jobbes det med daglig, eks. lekegrupper. Barna lærer å si stopp når det er noe de ikke synes er greit/ ikke ønsker og får hjelp og støtte til å øve på å forstå/ tolke andre sitt kroppsspråk/ språk for når de sier stopp.	
Oppstart/ Overganger	Før oppstart skal foreldre kontaktes og barn med foreldre skal inviteres til besøksdager. Det inviteres til oppstartsamtale noen få uker etter oppstart. Ved overganger innad i barnehagen og til skolen skal det arbeides etter planer og rutiner for disse overgangene.	
Ved krenkelser/ mobbing	Foreldre og styrer informeres Plan for når krenkelser og mobbing oppstår fylles ut, følges tett opp og evalueres.	

Ressursbank, tips og ideer i arbeidet med trygt og godt psykososialt miljø

Pedagogisk opplegg

Språkkassen

Snakkepakken

Pinnsvin og kanin

Øystein blyant

Følelseskoffert

Brettspill, apper og nettsteder:

Hei spillet, brettspill

Grønne tanker, glade barn, app

SammenIveland.no Kortfilmer til bruk i personalgruppa.

Nrksuper. Kort om.

Observasjon:

Progresjonsplaner i årsplanen

Fargekodeskjema

Bussen med avkrysningsskjema"

Loggbok

Løpende protokoll

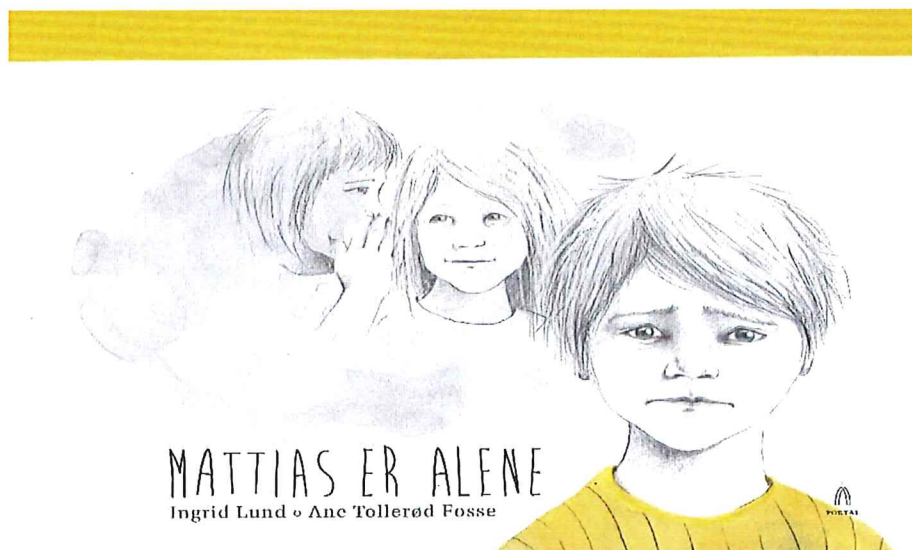
Sosiogram

SMTTE

Tips til litteratur

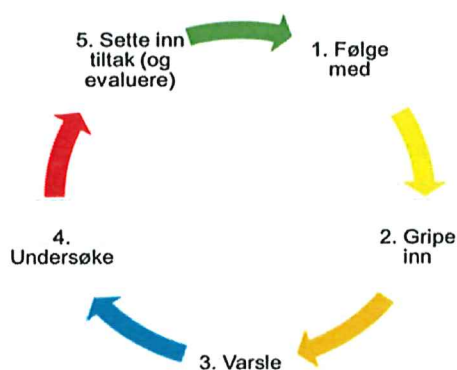
Litteratur for barn	Litteratur for voksne
Ingrid Lund og Ane Tollerød Fosse: Mattias er alene	Ingrid Lund: De er jo bare barn. Om barnehagebarn og mobbing Mobbing i barnehagen. Annerkjennelse som forebygging
Lisa Aisato: Odd er ett egg	Øystein Slette Ny mobbelov i barnehager, Psykososialt barnehagemiljø
Anna Fiske: Alle har en bakside	
Anna R. Folkestad: Henrik And	
Henrik Hovland: Johannes Jensen føler seg annerledes	
Tor Åge Bringsværd: Når to	
Alice Lima De Faria Fuglefesten. Det var ikke jeg! sa Robin Hund	
Birte Svaton: Rett eller galt	

HANDLINGSDEL/AKTIVITETSPLIKT:

Plan for tiltak når barn ikke har et trygt og godt psykososialt miljø i barnehagene i Iveland kommune. (aktivitetsplikten)

Når barnehagene observerer/ får melding fra ansatte, foreldre/ foresatte eller barn om at barn har et utrygt psykososialt barnehagemiljø skal styrer informeres. Styrer, spes.ped koordinater og assisterende styrer innhenter informasjon og gjør en vurdering av situasjonen. Det skal vurderes om ressursteamet skal kobles inn. Barnehagene skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak, jfr. §42 i barnehageloven (aktivitetsplikt). Planen skal utarbeides senest to virkedager etter mottatt henvendelse/ observasjon.

- **a) Hvilke problemer/ utfordringer skal tiltakene løse?**

Beskriv situasjonen/ det som har oppstått. Foreldre/ foresatte kalles inn til en foreldresamtale når det gjelder individsaker. Foreldre og barnehagen får en felles forståelse av hvilke problemer/ utfordringer som skal løses (hvis en har en ulik oppfatning av situasjonen vil det alltid være lurt å gjøre flere undersøkelser). Det kan være lurt å vurdere om barnets/ barns utfordringer og problemer bør deles opp i delproblemer (ulike delproblemer-> når på dagen er det de ulike problemene/ utfordringene viser seg). Når det gjelder systemsaker skal barnegruppens foresatte få informasjon om situasjonen og de tiltakene som skal settes i gang på systemnivå.

- **b) Hvilke tiltak skal iverksettes?**

Før avdelingen bestemmer seg for hvilke tiltak som skal iverksettes så skal det alltid gjøres en **barns beste vurdering**. Krav om hensynet til barns beste står beskrevet i barnekonvensjonen artikkel tre.

Artikkel 3 1. Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. 2. Partene påtar seg å sikre barnet den beskyttelse og omsorg som er nødvendig for barnets trivsel, idet det tas hensyn til rettighetene 9 10 og forpliktelsene til barnets foreldre, verger eller andre enkeltpersoner som har det juridiske ansvaret for ham eller henne, og skal treffe alle egnede, lovgivningsmessige og administrative tiltak for dette formål. 3. Partene skal sikre at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for barns omsorg eller beskyttelse, retter seg etter de standarder som er fastsatt av de kompetente myndigheter, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner samt kvalifisert tilsyn.

Barns beste vurdering:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/barnekonvensjonen/>

Faglig vurdering: vurder de kildene du har og hva slags informasjon du får fra de. Barn og foreldre **skal** alltid få uttale seg og bli hørt i saker som angår dem eller deres barn. Også små

barn har rett til å uttale seg i saker som angår dem, her er atferds uttrykk, kroppsspråk ol. sentralt. Finnes det dokumentasjon som barnesamtaler/ observasjoner som er relevante i denne saken? Må det foretas nye barnesamtaler/observasjoner? Er det forhold ved barnet som må tas spesielt hensyn til, eks. sårbarhet. Vurder samspillet i gruppen. Vurder også det som har skjedd i forhold til din praksiskunnskap og undersøk om hva eventuell forskning sier om dette. Undersøk hva gjeldende regelverk sier.

Vurder situasjonen for hvert enkelt barn- vekt tiltakene opp mot andre hensyn- begrunn tiltakene.

Det bør settes i verk ulike tiltak:

1. Strakstiltak-skal trygge barn og foreldre og forhindre at opplevelser som gir utrygghet oppstår.
2. Tiltak på kort sikt- skal være tiltak som skal evalueres på neste evalueringsmøte.
3. Tiltak på lang sikt som kan strekke seg over måneder/år.

Tiltakene vil fungere best hvis en også setter inn tiltak i forhold til et trygt og godt psykososialt miljø for hele barnegruppen. Det er også viktig å vurdere de voksne sin rolle, eks. holdninger, barnesyn.

- **c) Når skal tiltakene iverksettes?**

Det skal alltid settes i verk noen tiltak i løpet av de neste par dagene for å bedre barnets/ barns vilkår i barnehagen, både for de som er utsatt for og de som utsetter andre for krenkelser/ mobbing. Tiltak skal iverksettes umiddelbart dersom krenkelser/ mobbing er av alvorlig karakter. Foreldre/ foresatte skal alltid informeres når det settes inn tiltak i forhold til deres barn.

- **d) Hvem skal gjennomføre tiltakene?**

Sett opp en tydelig oversikt over hvem som har ansvar for at tiltakene blir gjennomført. Ha en tett dialog med barn og foreldre/ foresatte.

- **e) Når skal tiltakene evalueres?**

Tiltakene skal evalueres senest 14. dager etter at de ble iverksatt. Avtal jevnlig evalueringer i oppstarten. Foreldre/ foresatte skal alltid få en tilbakemelding på evalueringen av tiltakene. Barns stemme skal bli hørt i evalueringen av tiltakene (observasjoner, barnesamtaler ol.). Stadige evalueringer skal gjøres frem til saken er løst.

Arbeidsflyt, når en observerer eller får melding om at barn i barnehagene utsettes for krenkelser/ mobbing

1. INFORMERE STYRER.

Ansatte som observerer eller får melding om barn som utsettes for krenkelser/ mobbing skal umiddelbart informere styrer.

2.STOPPE.

Ansatte/Styrer skal handle raskt og innføre tiltak som stopper krenkelser/mobbing

3. OBSERVASJON, FORELDRESAMARBEID OG BARNES BESTE VURDERING.

Ansatte skal innhente så mye informasjon så mulig om det som har oppstått. Foreldre skal kontaktes og involveres. De involverte barna skal gis mulighet til å uttale seg om sin opplevelse ved eks. barnesamtale/ observasjon. Det skal gjøres en barns beste vurdering før en utarbeider en tiltaksplan.

4. PLAN MED TILTAK FOR Å STYRKE DE INVOLVERTE BARNAS PSYKOSOSIALE MILJØ.

Planen skal inneholde strakstiltak som raskt skal stoppe krenkelser/ mobbing. Enkelte av

tiltakene skal også settes inn som langvarige tiltak, det skal jobbes for å få til en varig endring. Hovedvekten av tiltakene som settes inn skal gjelde for hele barnegruppen, det psykososiale miljøet i hele gruppen skal styrkes.

5. EVALUERING

Tiltaksplanen skal evalueres kort tid etter oppstart og justeres etter behov. Foreldre og barn stemme skal bli hørt i evalueringen. Jevnlige evalueringer av tiltak videreføres til saken er løst.

Når en får melding/observerer at ansatte/ styrer krenker/ mobber barn

Når en får melding om eller observerer at ansatte/ styrer krenker/ mobber barn iverksettes barnehagens plan for dette og undersøkelser og vurdering av tiltak iverksettes så raskt som mulig etter mottatt melding/ observasjon.

Plan for håndtering av saker hvor ansatte/styrer krenker barn, barnehageloven §43.

I saker som gjelder ansatte skal styrer/enhetsleder varsle til nærmeste leder. I Iveland kommune er det rådmann som er nærmeste leder.

Prosedyre:

- Ansatte eller foreldre varsler styrer/enhetsleder om at en ansatt kan ha krenket et barn.
 - o Gjelder saken styrer/enhetsleder så skal rådmann varsles direkte.
- Styrer/enhetsleder oppretter en §43 sak.
- Rådmann varsles.
- Styrer/enhetsleder starter en undersøkelse. Denne dokumenteres på barnemappa/egen undersøkelsesmappe.
Den ansatte skal alltid forklare seg i en slik sak.

- Styrer gjør en vurdering av om saken er en krenkelse eller ikke, etter en god og ryddig saksgang.

Dersom styrer konkluderer at den ansatte har krenket et barn:

Den ansatte:

Det opprettes en personalsak etter kommunens rutiner

Barnet:

Foresatte kalles inn til møte og informeres om konklusjonen og at arbeidsgiver følger opp saken som en personalsak.

Det lages tiltak for å sørge for at barnet kan få et trygt og godt barnehagemiljø igjen – aktivitetsplan.

Dersom styrer konkluderer med at den ansatte ikke har krenket et barn:

Foresatte/ansatte kalles inn til et møte der det informeres om konklusjonen av undersøkelsene.

Foresatte godtar dette – sak avsluttes.

Foresatte godtar ikke – saken sendes barnehagemyndighet i kommunen for vurdering.

Dersom barnet likevel ikke har et trygt og godt psykososialt miljø – opprettes en aktivitetsplan etter §42

Klage på barnehagens oppfølging av meldinger/ observasjoner av barn som har et utrygt psykososialt miljø i barnehagene.

Barnehagestyrer er i praksis den som har ansvaret for saksbehandlingen i psykososialt barnehagemiljø, og skal som i andre forvaltningssaker gjennomføre en forsvarlig saksbehandling og opptre i samsvar med god forvaltningsskikk.

Dersom foreldre/ foresatte opplever at barnehagene ikke følger godt nok opp meldinger/ observasjoner om barn som har et utrygt psykososialt miljø i barnehagene kan det tas kontakt med barnehagemyndigheten i kommunen. Barnehagemyndigheten i kommunen kobles også inn som klageinstans hvis foreldre/ foresatte ikke er tilfreds med tiltak barnehagen har satt i verk for å sørge for å etablere et trygt og godt psykososialt miljø for de involverte. Statsforvalteren fører tilsyn med kommunen som eier og barnehagemyndighet og kan også i alvorlige tilfeller kobles inn i saker som gjelder det psykososiale miljøet i barnehagene.

Litteraturliste

FN konvensjonen om barnets rettigheter (1989).

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/>, 2018.
Utdanningsdirektoratet.

Kunnskapsdepartementet. *Lov om barnehager*. (2005).

Kongeriket Noregs grunnlov (2019).

Lund, Ingrid og Helgeland, Anne (2020). *Mobbing i barnehage og skole. Nye perspektiver*. Oslo. Cappelen Damm AS.

Lund, Ingrid og Helgeland, Anne (2016). *Mobbing i barnehagen. Anerkjennelse som forebygging*. Oslo. Pedlex as.

Lund, Ingrid. 2014. *De er jo bare barn. Om barnehagebarn og mobbing*. Pedlex.

Statsforvalterens nettsider, 2021. *Ny lov om et trygt og godt barnehagemiljø*.

Stette, Øystein (2020). *Ny mobbelov for barnehager, Psykososialt barnehagemiljø*. Oslo. Pedlex as.

Svartdal, Frode. *Store norske leksikon*, 2020. <https://snl.no/psykososial>

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*.

Vedlegg 1.

Lagring av planer med tiltak, observasjoner ol.

Planer med tiltak, observasjoner ol. skal lagres i barnets mappe. Dersom det er en sak som angår flere barn, avdelings- eller systemnivå skal det lagres i en egen mappe, **men det skal legges et dokument i barnets mappe med detaljert informasjon som viser til at det ligger dokumenter i forhold til en sak i en mappe i arkivsystemet.**

Vedlegg 2.

Barnesamtale fra «Trygg i Fjell».

Hovedmålsetting: Å avdekke mobbing i barnehagen, der barns opplevelse, de ansattes ansvar og foreldres involvering er kjernepunkter.

Problemstilling: Barns opplevelse av relasjoner, trivsel og samspill i barnehagen.

Spørsmål: Jeg har lyst til å høre hvordan du har det i barnehagen. Fortell!

1. Hva liker du å gjøre på i barnehagen?
2. Har du det bra i barnehagen?
3. Fortell meg hva du synes er bra i barnehagen/hva som ikke er bra.

4. Hvem leker du med i barnehagen?
5. Hvem er dine venner i barnehagen?
6. Er det noen i barnehagen det er vanskelig å leke sammen med?
7. Er det noen du skulle ønske du kunne leke mer med?
8. Ser du noen som leker alene? Gjelder det i dag, alltid, ute/inne
9. Hvis du ser noen som leker alene, hva kan du gjøre da?
10. Når du ser at noen er stygge med hverandre – hvordan føler du deg da?
11. Er det noen her som er ekstra flink til å gjøre/si snille/gode ting? Hva er det de gjør som er bra? Hvem er det som gjør gode ting?
12. Er det noen barn du kunne tenke deg å bli litt bedre kjent med?
13. Hvem er det som bestemmer i leken?
14. Hva skjer om du ikke er enig? Og hva gjør du da – fortell.

Ekstra spørsmål: Hvis en av barna i barnehagen skulle bestemme for alle en hel dag, hvem skulle det vært?

Spørsmål til voksne: - Hører de voksne på deg når du snakker? Fortell. Gjør de voksne noe gøy sammen med barna? Er det noen voksne du liker godt å være sammen med? Fortell
Hvilke voksne vil du ha med på busstur. Fortell!

Vedlegg 3 Problemløsning med barna, fra «Trygg i Fjell».

- Tenk deg at du ber en venn leke med deg, og de svarer nei.

HVA VILLE DU GJORT? /HVA KAN DU SI

- Tenk deg at du vil bli kjent med et nytt barn i barnehagen?

HVA VILLE DU GJORT? /HVA KAN DU SI

- Tenk deg at du har lyst å sykle, og en annen har hat sykkelen lenge.

- HVA VILLE DU GJORT? /HVA KAN DU SI

- Tenk deg at et barn i barnehagen erter deg hver dag.

HVA VILLE DU GJORT? /HVA KAN DU SI

- Tenk deg at et barn slår deg (kanskje barnet er yngre)

HVA VILLE DU GJORT? /HVA KAN DU SI

- Tenk deg at et annet barn kaller deg baby fordi du leker med bamser.

HVA VILLE DU GJORT? /HVA KAN DU SI

- Tenk deg at et annet barn ødelegger et tårn du har brukt lang tid på å bygge.

HVA VILLE DU GJORT? /HVA KAN DU SI

- Tenk deg at du er alene og har lyst å være med i leken

HVA VILLE DU GJORT? /HVA KAN DU SI

- Tenk at du ser et barn som ikke får være med i leken

HVA VILLE DU GJORT? /HVA KAN DU SI

- Tenk at du ser et barn som er lei seg

HVA VILLE DU GJORT? /HVA KAN DU SI

Tenk deg at et barn ikke klarer henge opp jakken sin

HVA VILLE DU GJORT? /HVA KAN DU SI

Vedlegg 4

Refleksjonsspørsmål, fra Statsforvalteren.

- Hvordan ser du at et barn har det trygt og godt i din barnehage?
- De voksne har et særlig ansvar for å ivareta sårbare barn. Hvilke faktorer kan øke sårbarheten hos barn – hva kan være kjennetegn på sårbarhet?
- Hvordan kan dine holdninger til ulike barn påvirke din måte å se og møte barna på?
- Loven sier at man skal ha nulltoleranse for krenkelser. Hva er en krenkelse, og hvordan ser en krenkelse ut i din barnehage?
- I barnehageloven står det at dere skal gripe inn ved krenkelser. Hva er gode måter å gripe inn på i din barnehage?
- Alle som arbeider i barnehagen, uansett funksjon eller stilling, plikter å gripe inn og melde fra. Hvordan sikrer dere at alle voksne i barnehagen har kompetanse til å følge med, oppdage og gripe inn på en god måte ved krenkelser?
- Hvordan pleier dere å følge med på barnas psykososiale miljø?

- Hva gjør en voksen som følger med i ulike situasjoner, for eksempel uteleken, under måltidet, i garderoben, samlingsstund?
- Hvor, og i hvilke situasjoner er det særlig viktig å følge med i deres barnehage?
- Hvordan jobber dere systematisk med å vurdere om barna har det trygt og godt i barnehagen?
- Hvilke rutiner har dere for å melde fra dersom dere blir kjent med at et barn ikke har det trygt og godt?
- Hvordan kan barn oppleve at voksne krenker dem i barnehagen?
- Hva skal til for at du skal melde ifra til styreren om en bekymring?
- Hvordan melder du ifra om krenkelser fra en kollega til din styrer og barnehageeier?
- Hvordan ønsker du som ansatt å bli ivaretatt dersom en kollega melder ifra om deg?

Vedlegg 5

Skjema som fylles ut når styrer mottar melding om/observerer at barn har et utrygt psykososialt miljø i barnehagen.

Barnehageloven § 42

Varslers navn:

Barnets navn:

- ☐ Har selv observert ☐ Har mottatt informasjon fra:
- ☐ Varsel gjelder mistanke om at en ansatt krenker barn. styrer kontaktes raskt
- ☐ Varsel gjelder mistanke om at noen i barnehagens ledelse krenker elever.

Styrer/enhetsleder kontaktes ikke. Rådmann varsles direkte.

Kort beskrivelse av episode/episoder:

Lvert dato:

Mottatt av leder, dato:

Vedlegg 6

Plan for tiltak dersom barn ikke har et trygt og godt psykososialt miljø i barnehagene i Iveland.

Det skal skrives referat fra møtene i saken.

Hvem varslet om mistanke eller kjennskap til et utrygt barnehagemiljø?	Navn:
Navn på barnet	Navn:
Når ble det varslet om mistanke eller kjennskap til utrygt barnehagemiljø?	Dato:
Når ble undersøkelsen utført?	Dato:
Hvordan ble undersøkelsen utført?	
Hvilket problem skal tiltakene løse?	

Hvilket tiltak har barnehagen planlagt? (barn/foresatte skal medvirke til å foreslå tiltak)	
Hvilken periode skal tiltaket gjennomføres?	Periode:
Hvem er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene?	Navn:
Når tiltakene skal evalueres (barn/foresatte skal medvirke i evalueringen)	Dato:
Hvis det blir besluttet å sette inn nye tiltak etter evalueringen, skal det lages en ny aktivitetsplan	

Vedlegg 7: Vurdering av Barnets beste:

Gjelder: _____

Forklare hvordan barnets beste er undersøkt:

Hvilket innhold vurderingen av barnets beste har:

Hvordan har vi kommet frem til hva som er barnets beste:

Hvordan barnet er hørt:

Forklar hvilken vekt barnets beste har fått i avveilingen mot andre hensyn,
og hvorfor ev. andre hensyn går foran:

Dato og underskrift

Styrer/enhetsleder